

Asia: VN/22704/2021

Lausuntopyyntö työryhmän luonnoksesta kansalliseksi ilmastonmuutokseen sopeutumissuunnitelmaksi 2030 (KISS2030)

Lausunnonantajan lausunto

1. Onko ehdotettu kansallinen ilmastonmuutokseen sopeutumissuunnitelma 2030 tasapainoinen, eli onko kaikki tarvittavat näkökohdat huomioitu?

Ympäristöministeriö kiittää, että verrattuna edelliseen kansalliseen sopeutumissuunnitelmaan, suunnitelmaluonnoksessa huomioidaan aiempaa paremmin riski- ja haavoittuvuustarkastelu, tavoitteiden ja toimien toteuttamisen määrittely sekä vastuutus eri hallinnonaloille.

Ympäristöministeriö katsoo kuitenkin, että suunnitelmaa tulisi vielä vahvistaa esimerkiksi toimenpiteiden kokonaisuuden rahoittamisen osalta. Toimet tulisi myös rahoittaa siten, ettei niiden toteutuminen ole ainoastaan esimerkiksi riippuvaisia EU-rahoituksesta. EU-rahoituksen osalta tulisi varmistaa myös ajoissa omarahoituksen saatavuus. Rahoituksen suhteen olisi olennaista myös eritellä, mitkä toimet tulevat julkisen ja yksityisen rahoituksen kautta.

Ympäristöministeriö kiittää, että sopeutumissuunnitelmassa on edistetty osallisuutta eri ihmisryhmien osalta paitsi avoimien barometrien ja kohdennettujen kuulemisten avulla myös tiedesparrauksen muodossa.

2. Tarkemmat huomiot luvusta 'Havaitut muutokset, vaikutuskenaariot ja riskit' (Luku 2.2)

Ympäristöministeriö katsoo, että luku 2 käsittelee tiede- ja tutkimuspohjaisesti havaittuja ja odotettavissa olevia muutoksia onnistuneesti. Ympäristöministeriö kiittää, että alueellista tarkastelua on sisällytetty mukaan. Luvussa olisi kuitenkin tärkeää vahvistaa aikajänteen osalta, mitä toimita tarvitaan välittömästi, lyhyellä aikavälillä ja myöhemmin.

3. Tarkemmat huomionne suunnitelman visiosta ja päämääristä (Luvut 2.3 ja 2.4)

Ympäristöministeriö katsoo, että suunnitelman visio ja päämäärät sekä seurantaindikaattorit ovat riittävän selkeitä, harkittuja ja kannatettavia.

4. Näkemyksenne teemasta 'Kansallisen tason strateginen suunnittelu ja ennakointi' ja siihen sisältyvistä tavoitteista ja toimenpiteistä oman toimialanne tai toimintanne näkökulmasta?

Luonnoksessa on laajalti käsitelty sopeutumisen eri osa-alueet. Ympäristöministeriö katsoo, että haasteena on eri sektoreita koskevien toimenpiteiden ja ilmastollisten riskien tarkastelu kokonaisuutena. Kansallisessa sopeutumissuunnitelmassa olisi hyvä tunnistaa ilmastonmuutokseen sopeutumista koskevat kaikkein merkittävimmät riskit ja näitä koskevat tarvittavat toimenpiteet esimerkiksi rahoitustarpeiden priorisoinnin näkökulmasta.

Lisäksi suunnitelmassa olisi hyvä avata hillinnän, sopeutumisen ja muiden kestävyysnäkökulmien välistä synergiaa nykyistä vahvemmin.

5. Näkemyksenne teemasta 'Kokonaisturvallisuus ja yleinen huoltovarmuustyö' ja siihen sisältyvistä tavoitteista ja toimenpiteistä oman toimialanne tai toimintanne näkökulmasta?

-

6. Näkemyksenne teemasta 'Ruoka- ja ravitsemusturva' ja siihen sisältyvistä tavoitteista ja toimenpiteistä oman toimialanne tai toimintanne näkökulmasta?

Kuten Luken selvityksissä on osoitettu, ruoka suomalaisille voitaisiin tuottaa noin kolmasosalla nykypinta-alasta, mikäli siirryttäisiin kasviperäiseen ruokavalioon. Myönteisten luonnon monimuotoisuusvaikutusten lisäksi turvemailta vapautuvan maa-alan ennallistamisella olisi tärkeä yhteys vesien tilan parantamiseen, valuma-alueiden luontaisen veden pidätyskyvyn palautumiseen ja tulvasuojeluun.

7. Näkemyksenne teemasta 'Infrastruktuuri ja rakennettu ympäristö' ja siihen sisältyvistä tavoitteista ja toimenpiteistä oman toimialanne tai toimintanne näkökulmasta?

Ympäristöministeriö katsoo, että vesihuollon tarkastelussa on huomioitu hyvin tarve taata terveellinen ja puhdas juomavesi, jonka turvaamiselle kasvava sateisuus ja siitä johtuva bakteeri- ja mikrobipitoisuuden kasvu luo uhan.

8. Näkemyksenne teemasta 'Kuivuusriskien hallinta, luonnonvarojen käyttö ja hoito, luonnon monimuotoisuus ja luontopohjaiset ratkaisut' ja siihen sisältyvistä tavoitteista ja toimenpiteistä oman toimialanne tai toimintanne näkökulmasta?

Ympäristöministeriö huomauttaa, että luonnonsuojelualueverkoston merkitys luonnon monimuotoisuuden ja ekosysteemipalvelujen ylläpitäjänä korostuu edelleen ilmaston muuttuessa. Tavoitteena on, että ilmastonmuutoksen vaikutukset tunnetaan ja niihin sopeudutaan niin, että luonnon monimuotoisuuden väheneminen voidaan pysäyttää. Sopeutuminen on riippuvainen muiden luonnon monimuotoisuutta koskevien toimenpiteiden etenemistä. Ympäristöministeriö toteaa, että selontekoluonnoksessa luonnon monimuotoisuutta koskevia sopeutumistoimenpiteitä on edelleen kehitettävä ja tarkennettava. Selontekoluonnoksessa tulisi selventää yhteistyössä ympäristöministeriön kanssa, miten nykyiset ja tulevat ohjelmat suunnataan niin, että saadaan riittävä kattavuus luonnon monimuotoisuutta koskevien toimien osalta.

Lisäksi metsäsektoriin liittyvän tietopohjan, teknologisen sopeutumisen ja tuhoriskeihin varautumiseen tarpeen tulisi näkyä selontekoluonnoksessa paremmin.

9. Näkemyksenne teemasta 'Terveyden suojeleminen ja edistäminen' ja siihen sisältyvistä tavoitteista ja toimenpiteistä oman toimialanne tai toimintanne näkökulmasta?

-

10. Näkemyksenne teemasta 'Kulttuuriperinnön ja –ympäristön suojeleminen' ja siihen sisältyvistä tavoitteista ja toimenpiteistä oman toimialanne tai toimintanne näkökulmasta?

-

11. Näkemyksenne teemasta 'Alue- ja kuntatason ilmatoriskien hallinta' ja siihen sisältyvistä tavoitteista ja toimenpiteistä oman toimialanne tai toimintanne näkökulmasta?

-

12. Näkemyksenne teemasta 'Tietopohjan vahvistaminen ja tiedon jalkauttaminen' ja siihen sisältyvistä tavoitteista ja toimenpiteistä oman toimialanne tai toimintanne näkökulmasta?

-

13. Näkemyksenne teemasta 'Viestintä ja vuorovaikutus' ja siihen sisältyvistä tavoitteista ja toimenpiteistä oman toimialanne tai toimintanne näkökulmasta?

-

14. Näkemyksenne teemasta 'Kansainvälinen yhteistyö' ja siihen sisältyvistä tavoitteista ja toimenpiteistä oman toimialanne tai toimintanne näkökulmasta?

Ympäristöministeriö pitää tärkeänä, että ilmastonmuutokseen sopeutumista edistetään alueellisessa ja rajat ylittävässä yhteistyössä sekä laaja-alaisesti kansainvälisessä yhteistyössä. Kansainvälinen yhteistyö ja toiminta tukevat monella tapaa kansallisia sopeutumistoimia sekä tiedon tuottamista ja saantia.

Ympäristöministeriö kiittää tarkasta kehityspolitiikan ylivaalikautisen selonteon analyysistä. Ympäristöministeriö ehdottaa kuitenkin tarkentavaa tekstimuotoilua luvun 2.5.11.1 Kansainvälinen ilmatorahoitus osana kehitysyhteistyötä viimeiseen kappaleeseen luonnoksen sivulla 76:

”Uusi, ensimmäistä kertaa vuonna 2021 laadittu ja eduskunnan hyväksymä kehityspolitiikan ylivaalikautinen selonteko tukee ilmastonmuutoksen ja luonnonvarojen säilymistä Suomen kehityspolitiikan prioriteetteina yli hallituskausien. Se tukee myös luonnon monimuotoisuusnäkökulman vahvistumista Suomen kehitysyhteistyön toteuttamisessa nostamalla luonnon monimuotoisuuden, ilmastonmuutoksen ja luonnonvarojen kestävä hallinnan ja käytön rinnalle kehitysyhteistyön yhdeksi päätavoitealueeksi. Vähäpäästöinen kehitys sekä ilmastokestävyys huomioidaan selonteossa kehityspolitiikan läpileikkaavina tavoitteina. Ympäristönsuojeleminen nostetaan selonteossa uudeksi kehityspolitiikan läpileikkaavaksi tavoitteeksi. Tavoitteisiin pyritään painottaen luonnon monimuotoisuuden turvaamista.”

15. Näkemyksenne teemasta 'Sopeutumisen seuranta ja arviointi' ja siihen sisältyvistä tavoitteista ja toimenpiteistä oman toimialanne tai toimintanne näkökulmasta?

-

16. Näkemyksenne luvun 2.5.13 lisäselvitystä vaativista toimenpiteistä oman toimialanne tai toimintanne näkökulmasta?

-

17. Miten arvioisitte suunnitelman toimenpiteiden vastuuttamista? Mahdolliset toimenpidekohtaiset ehdotuksenne toteuttajien lisäämiseksi tai poistamiseksi?

-

18. Millaisena näette oman organisaationne tai edustamanne tahon roolin sopeutumissuunnitelman tavoitteiden ja toimenpiteiden toteuttamisessa?

Ympäristöministeriö katsoo, että merkittävä osa toimenpiteistä kuuluu sen hallinnonalalle, näistä esimerkkeinä alueidenkäytönsuunnittelu, rakennukset ja rakentaminen, kulttuuriympäristö ja vesi- ja luonnonsuojelu. Ympäristöministeriö päivittää oman toimialansa sopeutumissuunnitelman ensi vuonna 2023 ja tukee myös sopeutumiseen liittyvän strategisen LIFE-hankkeen valmistelussa. Lisäksi ympäristöministeriössä tuetaan esimerkiksi kuntia niiden ilmastosuunnitelmien tietopohjan saatavuudessa myös sopeutumiseen liittyen.

19. Tarkemmat huomiot vaikutustenarvioinnista (Luku 2.6)

On hyvä, että mukaan on otettu vaikutustenarviointia eri näkökulmista, mutta se on jäänyt osin vaillinaiseksi ja tulisi vielä täydentää.

20. Muut huomiot suunnitelmaluonnoksesta.

-

Damski Juhani
Ympäristöministeriö

Heiskanen Heta-Elena
Ympäristöministeriö